

2021. godina Oktobar/Listopad

IZVJEŠTAJ O ISPITIVANJU KVALITETA ZRAKA

Lokacija: Deponija Smiljevići

Naručilac: KJKP „RAD” d.o.o.

Datum mjerenja: 15.10.2021. – 28.10.2021.

Izveštaj broj: IKZ-350-L1/21

IZVJEŠTAJ O ISPITIVANJU KVALITETA ZRAKA

Naručilac: KJKP "RAD" d.o.o.

Opšti podaci o ispitnoj laboratoriji

Naziv:	Dvokut pro, Laboratorija za arhitektonsku fiziku i zaštitu okoliša
Adresa:	Avde Hume 11, 71000 Sarajevo
Telefon:	+ 387 33 447 875
Faks:	+ 387 33 447 881
E-mail:	dvokut@bih.net.ba

Opšti podaci o operatoru i postrojenju u kojem se vrše mjerenja

Naziv:	KJKP "RAD" d.o.o.
Adresa:	Paromlinska 57, 71000 Sarajevo
Telefon:	+387 33 658-038
Mob:	+387 61 375 919
E-mail:	/
Osoba za kontakt:	Abid

Mjerenja izvršili:	Admir Salihagić, laborant na terenu Nesad Hodžić, laborant na terenu
--------------------	---

Izveštaj izradila: Larisa Hamzić

Izveštaj odobrio: Vanja Ćurin

M.P.

Suhi žig

Laboratorija za arhitektonsku fiziku i zaštitu okoliša
DVOKUT pro d.o.o. Braće Begić 44, 71 000 Sarajevo
Tel: +387 33 447 875 Fax: +387 33 447 881
e-mail: dvokut@bih.net.ba
web: www.dvokut.ba

Izveštaj broj:
IKZ-350-L1/21

Strana 2 od 9

IZVJEŠTAJ O ISPITIVANJU KVALITETA ZRAKA

Naručilac: KJKP "RAD" d.o.o.

SADRŽAJ

1. PARAMETRI, MJESTO I VRIJEME MJERENJA	4
2. ZAKONSKI OKVIRI	4
3. MJERNA OPREMA I UREĐAJI	6
4. KORIŠTENE METODE	7
5. MJERNA MJESTA I ATMOSFERSKI USLOVI	8
6. REZULTATI MJERENJA.....	9
7. MJERNA NESIGURNOST.....	9
8. KOMENTAR REZULTATA MJERENJA	9

1. PARAMETRI, MJESTO I VRIJEME MJERENJA

U skladu sa utvrđenom dinamikom i metodologijom izvršeno je prošireno mjerenje kvalitete zraka na lokalitetu deponije Smiljevići. Mjerenja su vršena u periodu od 15.10.2021. do 28.10.2021. godine.

Vršena su mjerenja sljedećih parametara:

- ✓ Masena koncentracija volatilnih organskih jedinjenja (VOC) [$\mu\text{g}/\text{m}^3$];
- ✓ Masena koncentracija hidrogen sulfida H_2S [$\mu\text{g}/\text{m}^3$];
- ✓ Masena koncentracija merkaptana [$\mu\text{g}/\text{m}^3$];
- ✓ Masena koncentracija sulfida [$\mu\text{g}/\text{m}^3$];
- ✓ Masena koncentracija amonijaka NH_3 [$\mu\text{g}/\text{m}^3$];
- ✓ Masena koncentracija čvrstih čestica PM_{10} [$\mu\text{g}/\text{m}^3$];
- ✓ Masena koncentracija metana CH_4 [$\mu\text{g}/\text{m}^3$];
- ✓ Masena koncentracija ugljen dioksida CO_2 [$\mu\text{g}/\text{m}^3$];
- ✓ Volumenski sadržaj O_2 [%];
- ✓ Meteoroloških parametara (brzina vjetra [m/s], smjer vjetra [°], temperatura [°C], relativna vlažnost [%] i atmosferski pritisak [mbar]).

Izmjerene koncentracije polutanata u zraku su svedene na normalne atmosferske uslove od 273 K i pritisak od 101,3 kPa.

Metodologija mjerenja, mjerna oprema, izvođenje mjerenja kao i obrada mjernih rezultata izvršena je u skladu sa BAS ISO/IEC 17025:2018.

2. ZAKONSKI OKVIRI

Aktivnosti mjerenja kvaliteta zraka u suglasnosti su sa odredbama važeće zakonske regulative :

- ✓ *Zakon o zaštiti zraka („Sl. novine Federacije BiH“, br. 33/03);*
- ✓ *Izmjene i dopune zakona o zaštiti zraka („Sl. novine Federacije BiH“, br. 04/10);*
- ✓ *Pravilnik o monitoringu kvaliteta zraka („Sl. novine Federacije BiH“, broj 12/05);*
- ✓ *Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o monitoringu kvaliteta zraka („Službene novine FBiH“ broj 09/16).*
- ✓ *Pravilnik o načinu vršenja monitoringa kvaliteta zraka i definiranju vrsta zagađujućih materija, graničnih vrijednosti i drugih standarda kvaliteta zraka („Sl. novine Federacije BiH“, broj 01/12).*
- ✓ *Odluka o zaštiti i poboljšanju kvaliteta zraka u Kantonu Sarajevo („Službene novine KS“, broj 23/16).*

IZVJEŠTAJ O ISPITIVANJU KVALITETA ZRAKA

Naručilac: KJKP "RAD" d.o.o.

Tabela 2.1. Granične i tolerantna vrijednost i granica tolerancije za zaštitu zdravlja ljudi

Zagađujuća materija	Period uzorkovanja	Granična vrijednost ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	Granica tolerancije ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	Tolerantna vrijednost za 2021. godinu ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	Rok za dostizanje granične vrijednosti
Hidrogen sulfid H_2S	Jedan sat	7, ne smije se prekoračiti više od 7 puta u jednoj kalendarskoj godini	-	10	01.01.2016. godine
Hidrogen sulfid H_2S	Jedan dan	5, ne smije se prekoračiti više od 7 puta u jednoj kalendarskoj godini	-	-	-
Hidrogen sulfid H_2S	Kalendarska godina	2	-	-	-
Merkaptani	Jedan dan	3, ne smije se prekoračiti više od 7 puta u jednoj kalendarskoj godini	-	-	-
Merkaptani	Kalendarska godina	1	-	-	-
Amonijak	Jedan dan	100, ne smije se prekoračiti više od 7 puta u jednoj kalendarskoj godini	-	-	-
Amonijak	Kalendarska godina	30	-	-	--
PM_{10}	1 dan	50, ne smije se prekoračiti više od 35 puta u jednoj kalendarskoj godini	50% od granične vrijednosti 01.01.2010. godine umanjuje se 01.01.2012, a potom na svakih 12 mjeseci za jednake godišnje procenete da bi se do 01.01.2021. godine dostiglo 0%	50	01.01.2021. godine
PM_{10}	Kalendarska godina	40	20% od granične vrijednosti 01.01.2010. godine umanjuje se 01.01.2012, a potom na svakih 12 mjeseci za jednake godišnje procenete da bi se do 01.01.2021. godine dostiglo 0%	40	01.01.2021. godine

3. MJERNA OPREMA I UREĐAJI

3.1. Pokretni laboratorij za ispitivanje kvaliteta zraka

Pokretni laboratorij za ispitivanje kvaliteta zraka je potpuno autonoman sistem sa osiguranjem pouzdanog rada i automatskom funkcionalnom kontrolom.

Laboratorij sadrži:

- ✓ Sistem za uzorkovanje;
- ✓ HORIBA APNA-360 - Analizator masene koncentracije azotnih oksida NO_x, NO₂, NO, NH₄;
- ✓ HORIBA APSA-370 - Analizator masene koncentracije sumpor dioksida SO₂, H₂S ;
- ✓ HORIBA APMA-300E - Analizator masene koncentracije ugljen monoksida CO;
- ✓ THERMO 49C - Analizator masene koncentracije ozona O₃;
- ✓ Thermo ESM FH62I - Analizator masene koncentracije lebdećih čestica sa
- ✓ HORIBA APHA-370 - Analizator masene koncentracije THC, NMHC i CH₄;
- ✓ sistemom za uzorkovanje ukupnih čvrstih čestica (ULČ) i čestica manjih od 10µm (PM₁₀);
- ✓ TECORA - gravimetrijski uzorkivač čvrstih čestica (ULČ, PM₁₀ i PM_{2.5})- Referentna metoda.
- ✓ HORIBA ASGU-370S - Kalibraciona jedinica/ jedinica za funkcionalnu provjeru.
- ✓ Generatorom nultog gasa;
- ✓ Boca sa certificiranim referentnim materijalom (CRM)
- ✓ Komunikacijska i PC podrška sistemu.
- ✓ Mjerenje meteoroloških parametara:
  - Smjer vjetra [0 ... 360°]
  - Brzina vjetra: [0 ... 60 m/s]
  - Temperatura: [- 40°C - + 60°C]
  - Vlaga: [0-100% RH]
  - Atmosferski pritisak [mbar]

Sistem vrši automatsku funkcionalnu provjeru za pojedine uređaje, ili se ona vrši ručno, prema potrebi. Svi podaci o funkcionalnoj provjeri, grešci ili drugim nepredviđenim događajima evidentiraju se i pohranjuju u bazu podataka.

3.2. Mettler Toledo analitička vaga

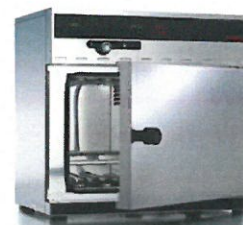
Proizvođač: Mettler-Toledo
 Tip: AT 261/9DR
 Mjerno područje: 50-205 mg
 Oznaka: LO-024/14
 Podjela: 0,01 mg/0,1mg
 Minimalan kapacitet: 50 mg
 Klasa tačnosti:I

Slika 3.1. Mettler-Toledo

3.3. Sušnica Memmert

Proizvođač: Memmert
 Sr.b.: DV-524/12
 Radna temperatura: 5°C-220°C
 Kalibraciono područje: 40°C-200°C

Slika 3.2. Sušnica Memmert

3.4. Thermo Miran SaphiRe

Proizvođač: Thermo Scientific
 Tip detektora: IR spektrofotometar
 Brzina protoka pumpe: 14l/min
 Vrijeme analize: 20 sec – jedna talasna dužina
 50 sec – 5 talasnih dužina
 165 sec – cijeli spektar

Slika 3.3. 3.4. Thermo Miran SaphiRe

4. KORIŠTENE METODE

Vrsta ispitivanja/ Mjerna karakteristika	Metode	Akreditovana metoda
Ukupna masene koncentracije isparljivih organskih jedinjenja (VOC) [mg/m ³]	Infracrvena spektrofotometrija sa jednim snopom	NE
Masena koncentracija sumpor dioksida SO ₂ i vodikovog sulfida H ₂ S	BAS EN 14212:2013 - Kvaliteta zraka ambijenta - Standardna metoda za mjerenje koncentracije sumpor - dioksida na osnovu ultraljubičaste fluorescencije;	NE
Masena koncentracija merkaptana	Ručno skupljanje, spektrofotometrija	NE
Masena koncentracija sulfida	Infracrvena spektrofotometrija sa jednim snopom	NE
Masena koncentracija azotnog oksida NO _x , azotnog monoksida NO i amonijaka NH ₃	BAS EN 14211 - Kvaliteta zraka ambijenta - Standardna metoda za mjerenje koncentracije azot - dioksida i azot - monoksida temeljem hemiluminiscencije;	NE
Masena koncentracija PM ₁₀	BAS EN 12341 - Kvaliteta zraka - Određivanje frakcije PM ₁₀ i PM _{2.5} suspendiranih čestica - Referentna metoda i postupak ispitivanja na terenu radi demonstriranja ekvivalentnosti mjernih metoda	NE
Masena koncentracija metana [mg/m ³]	FID- detekcija jonizacije plamenom	NE
Masena koncentracija ugljen dioksida CO ₂ [mg/m ³]	Infracrvena spektrofotometrija sa jednim snopom	NE
Volumenski sadržaj O ₂ [%]	Paramagnetizam	NE

5. MJERNA MJESTA I ATMOSFERSKI USLOVI

Na Slici 5.1. prikazan je položaj mjerenog mjesta na kojem se vršilo ispitivanje.

Slika 5.1. Lokacija mjerenja kvaliteta zraka (Izvor: GoogleEarth)

Prosječna temperatura, u periodu mjerenje kvaliteta zraka od 15.10.2021. do 28.10.2021., iznosila je 7,3 °C, najniža izmjerena temperatura bila je -3 °C, a najviša 20 °C.

Prosječna relativna vlažnost zraka iznosila je 87 %, a prosječni pritisak vazduha tokom mjerenja bio je 1.023 mbar. Prosječna brzina vjetra je bila 7,2 m/s, dok je preovladavajući smjer vjetra **jugo - istočni do sjevero-zapadni**.

6. REZULTATI MJERENJA

Tabela 6.1. Rezultati ispitivanja na Lokaciji mjerenja u periodu od 15.10.2021. do 28.10.2021.

Polutant	Period uzorkovanja	Mjerna jedinica	Granična vrijednost	Najveća izmjerena vrijednost	Prosječna izmjerena vrijednost
Hloroform	1 dan	($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	-	0,6	0,34
Benzen	1 dan	($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	-	19,12	13,44
Toluen	1 dan	($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	-	31,98	1,78
Ksilen	1 dan	($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	-	17,79	6,78
H ₂ S	1 dan	($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	5	59,5	20,8
Merkaptani	1 dan	($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	3	1,37	1,37
Karbon disulfid	1 dan	($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	-	31,1	7,06
Amonijak	1 dan	($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	100	15,1	4,42
PM ₁₀	1 dan	($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	50	112,7	62,7
Metan	1 dan	($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	-	25	18,22
CO ₂	1 dan	($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	-	1,48	1,44
O ₂	1 dan	%	-	20,94	20,34

7. MJERNA NESIGURNOST

Data je proširena mjerna nesigurnost dobijena množenjem standardne mjerne nesigurnosti sa faktorom $k=2$.

8. KOMENTAR REZULTATA MJERENJA

Mjerenje kvaliteta zraka na predmetnoj lokaciji ukazuje na nešto povišene vrijednosti polutanata uspoređujući sa zakonski dozvoljenim granicama. Posebno se to odnosi na parametre H₂S i , PM₁₀ . Koncentracija PM₁₀ prelazi granične vrijednosti što je moguće pripisati kvalitetu zraka na cijelom području grada Sarajeva dok se koncentracija H₂S može direktno dovesti u vezu sa lokacijom mjerenja.

- Kraj izvještaja o ispitivanju -

